

Instrukcije iz Povijesti – naučene lekcije

Miljenko Hajdarović, prof.
Clionaut Akademija

Tijekom učiteljske karijere nekoliko sam puta bio zamoljen da nekome *nešto pojašnjim*, a posljednjih nekoliko godina povremeno sam i privatni instruktor unutar uže obitelji. U školskoj godini koja je pri izmaku odlučio sam instrukcije iz Povijesti i formalno, kao obrtnik, ponuditi *urbi et orbi* svima kojima je takav oblik pomoći pri učenju potreban. Stečeno iskustvo omogućuje mi da pokušam sustavno prikazati moguće pouke, osobne refleksije i preporuke za druge učitelje i roditelje.

Što se demografije tiče, tijekom školske godine 2024./2025., instrukcije iz Povijesti i druge oblike pomoći pri učenju u ogromnoj su **većini tražili roditelji učenika osnovne škole**. Osnovna škola ima četiri godine Povijesti i svi učenici je polaze dok se u srednjim školama to drastično mijenja. Potencijalni kandidati za instrukcije u srednjoj školi su prije svega gimnazijalci i učenici koji planiraju polagati Povijest na državnoj maturi. Zanimljivo je navesti da su korisnici instrukcija uglavnom bili **iz urbanih sredina s naglaskom na grad Zagreb**. Mogu spekulirati da je u urbanim sredinama pritisak roditelja i vršnjaka u pogledu ocjena veći nego u ruralnim sredinama no to je slabo vjerojatan razlog. Vjerojatno je značajniji razlog što je u urbanim sredinama uzimanje instrukcija uobičajenije, raspoloživost instruktora je veća, a moguće je da dodatno utječe i platežna moć. Instrukcije su bili češće s mlađim učenicima s naglaskom na 6. i 7. razred osnovne škole. Više je učenika dolazilo iz dijela čiji učitelji imaju udžbenike s više faktografije (dominacija Alfe) kao i kod tipa učitelja koji u gradivo ulaze prilično faktografski s puno bilješki.

Važno je napomenuti da u ulozi instruktora nikada nisam pokušao doznati ime učitelja niti naziv škole iz koje je učenik dolazio.

Koliko god na prvi pogled bilo neobično uzimati instrukcije iz Povijesti pokazalo se da su korisnici zapravo imali dobre razloge. Najviše korisnika bili su učenici koji zbog sportskih i sličnih obaveza ili zbog učestalih zdravstvenih problema nisu mogli prisustvovati redovnoj nastavi. U manjem su broju bili oni korisnici koji su pokušavali podići ocjenu.

Čitatelj je vjerojatno već mogao zaključiti da se instrukcije nisu provodile u fizičkom prostoru već isključivo online. Korištena je platforma **Zoom**. Rad preko Zooma traži visoku razinu pripreme i jasnoće u digitalnoj komunikaciji. Učitelj može dodatno unaprijediti svoje vještine digitalne prezentacije i korištenja alata poput Padleta, Kahoota, Canva prezentacija itd. Korištenje *whiteboard* opcije za zajedničke skice i vremenske crte pokazalo se kao dobar način suradnje učenika i instruktora. Također omogućavanje šaranja po prezentacijama kako bi se označili, zaokružili ili istaknuli dijelovi teksta i slike znaju biti prilično važni. Premda je moguće snimanje lekcija kako bi se učenicima omogućilo dodatno ponavljanje takvu opciju sam odbacio. Jedan od razloga je svakako poslovni model u kojem pružatelj usluge nastoji održati komunikaciju u stvarnom vremenu. Zatim je tu mogućnost neovlaštene distribucije od čega se gotovo nemoguće zaštititi.

Obzirom da naši učenici imaju sve veće probleme s fokusom od samog početka je odlučeno da pojedinačna sesija mora biti kraća od uobičajenog školskog sata. Tako su **sesije ograničene na 30 minuta**. Premda se to nekima činilo neobično shvatili su da nema smisla odjednom zakupiti gomilu satova kako bi dijete uhvatilo zaostatak. To je besmisleno jer nema nikakvog efekta dijete držati duže od 60 minuta. Ograničenje sesije na 30 minuta dodatno je naglasilo važnost strukture i ritma mentorskog rada. Posao je trebalo jasno strukturirati, podijeliti na kraće cjeline sa što određenijim ciljevima. Posebno se istaknula potreba da nakon svake kraće cjeline obrade ili rada na nekom materijalu imamo ponavljanje. Dakle, uvođenje jednostavne rutine objašnjavanje – ponavljanje – provjera, što je učiteljima zapravo poznato kao sastavni dio rada, ali učenicima treba stalno ponavljati kako bi stekli tu naviku. Pokazalo se kao iznimno važno istaknuti što ćemo raditi i kakva su očekivanja na početku sesije kao i refleksija na kraju.

Instrukcije nude učenicima fantastičnu priliku za individualni odnosno mentorski rad u kojem mogu postaviti više pitanja, dijeliti mišljenja ili priznati nerazumijevanje nekog gradiva. Naravno ukoliko uspijemo doprijeti do njih. Činilo se da online okruženje, kad su učenici u svom poznatom okruženju bez da je odrasla osoba učitelja u njihovoj neposrednoj blizini, olakšava tremu kod učenika. Posebno kod onih s kojim se instruktor češće susreće. Važno je potaknuti učenike da češće verbaliziraju što su naučili ili što im je nejasno. Naravno da je to učiteljski posao i u učionici no jasno je da je to teže izvesti s 20+ učenika.

Kao i u učioničkom radu učenici imaju poteškoće s kronologijom (što je bilo prije ili kasnije, što je prethodilo i sl.), razumijevanjem povoda, uzroka i posljedica, razlikovanjem činjenica od mišljenja ili perspektiva, te s konceptima poput država, imperij, demokracija, feudalizam, revolucija i sl. Instrukcije omogućuju uvid u specifične potrebe, znanja i nesigurnosti pojedinog učenika. Posebno u početku rada s učenikom potrebno je više koristiti dijagnostičke zadatke kako bi se prepoznale poteškoće i prednosti učenika. Prednost ovakvog rada je uvid u učenikove perspektive o povijesnim događajima i konceptima. Pokazalo se da poticanje učenika da postavi pitanje o gradivu ne pomaže samo njemu kako bi naučio već i učitelju ukazuju na nejasnoće koje nisu evidentne u velikim skupinama.

I ako na kraju, pokušam dati zaključak, istaknuo bi da individualne instrukcije iz povijesti ne predstavljaju samo pomoć učeniku, već i vrijedan oblik profesionalnog razvoja učitelja. One nude dragocjen prostor za promišljanje i refleksiju o nastavnoj praksi. Učitelji koji imaju priliku raditi jedan-na-jedan s učenicima mogu ta iskustva integrirati u svakodnevnu nastavu – čineći je interaktivnijom, inkluzivnijom i smislenijom.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Hajdarović, M. (2025). Instrukcije iz Povijesti – naučene lekcije. *Poučavanje povijesti*, IV(1), 27–28.